

5. Нова Громада. Х., 1917 р.
6. Пролетарська правда. Х., 1919, 1920 рр.
7. Рідне слово. Х., 1917 р.
8. Робітник. Х., 1917 р.
9. Робітнича газета. К., 1917 р.
10. Рух. Х., 1918 р.
11. Самостійник. К., 1918 р.
12. Слово. Х., 1918 р.
13. Соціал-демократ. Х., 1917 р.
14. Харківський вісник. Х., 1917 р.
15. Червоний прапор. К., 1920 р.
16. Южный край. Х., 1918 р.

Брагіна Т. М., кандидат філософських наук,
доцент, доцент кафедри культурології
Харківської державної академії культури
Білик О. М., доктор педагогічних наук,
доцент кафедри мистецтвознавства,
літературознавства та мовознавства
Харківської державної академії культури

АКТ ЗЛУКИ УНР ТА ЗУНР ЯК ОБ'ЄКТ КОМЕМОРАЦІЇ

У політиці пам'яті значне місце належить зверненням до подій національно-визвольних змагань 1917-1921 рр. У цьому контексті найбільшої актуальності набули постаті М. Грушевського, С. Петлюри, історичний досвід УНР, Української Держави. Протягом останніх п'яти років у результаті Революції Гідності у системі аксіологічних домінант українського суспільства сталися значні зрушення, які суттєво вплинули на «переоцінку цінностей» і змусили по-новому усвідомлювати ідею соборності України. В українській суспільно-політичній думці ХХ століття Україна інтерпретувалася як соборна держава. Етнонаціональна консолідація спиралася на такі засадничі підвалини, як спільне історичне минуле, спорідненість

етнокультурних процесів, єдиний національно-визвольний рух, відданість ідеалам свободи і незалежності.

Саме тому з-поміж історичних сюжетів періоду національно-демократичної революції Акт Злуки став особливим об'єктом меморіалізації. Злука УНР і ЗУНР є прикладом історичної події, яка по-різному фіксувалася у пам'яті поколінь: від забуття радянських часів до актуалізації у період національно-культурного відродження. Її реінтерпретація відбувалася в силу складання нової соціокультурної констеляції, нового дискурсу прочитання подій національно-визвольних змагань. Радянський канон колективної пам'яті вилучив спогади про цю подію. Але у середовищі українських емігрантів в Європі, Америці усвідомлення історичної значущості Акту Злуки стало основою комеморативних практик. Особливе місце посіли спогади про злуку в історичній пам'яті українців у Чехословаччині, оскільки перше відзначення свята соборності на офіційному державному рівні відбулося у далекому 1939 році: 22 січня у м. Хусті, столиці Карпатської України, відбулася наймасовіша за роки перебування краю у складі Чехословаччини демонстрація українців, у якій взяли участь понад 30 тисяч осіб [1]. Даний приклад ілюструє, як спогади про подію, пройшовши через інституціолізовані процеси, перетворилися на самоцінні об'єкти. На думку А. Мегілла, «коли виникає поклоніння, пам'ять в її основному дослідному сенсі перетворюється на дещо інше: пам'ять стає комеморацією» [2, с. 110], тобто збереженням у суспільній свідомості пам'яті про значущі події минулого. Комеморація виникає внаслідок демонстрації суспільством бажання підтвердити почуття своєї єдності, зміцнюючи зв'язки через таке ставлення до репрезентацій минулого, яке поділяється всіма членами спільноти.

Саме таким був контекст відзначення Акту Злуки 22 січня 1990 року. Ушанування цієї події, що перетворилося на загальнонаціональну акцію, яка долучила до когерентної зони пам'яті якнайширший загаль наших співгромадян і в новітні часи. Того пам'ятного дня був утворений живий ланцюг єднання між Львовом і Києвом, відбулися мітинги у містах України. «Ушанування річниці злуки мало виразний політичний зміст, що полягав перш за все у пропагуванні здобуття

незалежності України, а також в утвердженні ідеї тяглості українських державних традицій і в консолідації населення довкола опозиційних гасел» [3].

Український народ настійливо потребував оживлення інтересу до свого державницького минулого. Показовим, на нашу думку, є той факт, що саме Акт Злуки УНР і ЗУНР, а не приєднання Західної України до СРСР у 1939 році, розглядалися основоположними для історії новітнього українського державотворення. Руйнування національних державних структур, які б об'єднували націю, не змогло підірвати сукупність традицій, що слугували узагальненим символічним виразом цієї держави.

Комеморація, що ніколи не залишалася поза увагою суспільства або держави, особливого значення набуває за умов змін політичного та соціально-економічного контекстів, коли ідеологічні концепції та світоглядні установки набувають великого значення для підтримання стабільності соціуму. В умовах глибокої кризи радянської державності історична колективна пам'ять про Злуку змогла мобілізувати національну свідомість і сформувану у наших громадян почуття співпричетності, солідарності. Пам'ять саме про цю подію виявилася спроможною згуртувати націю довкола спільної цінності. Не дивлячись на неусталеність політичних традицій, відсутність громадянських практик, соціокультурні чинники з опертям на історичну пам'ять сприяли прискореному формуванню національної ідентичності.

Прикметно, що пам'ять про Злуку рівною мірою увійшла і до українського ландшафту пам'яті, і до офіційного пам'яттєвого дискурсу, суб'єктом якого у першу чергу виступає держава. Свідченням того, що комеморація Акту Злуки набула державного рівня, є оприлюднення Указу Президента України «Про відзначення в Україні деяких пам'ятних дат та професійних свят» [4].

Отже, актуальна через очевидні паралелі з сучасністю комеморація Злуки УНР і ЗУНР є прикладом консенсусного сприйняття й усвідомлення історичної події, яка створює відповідні смислові рамки для забезпечення ідентифікуючої та солідаризуючої пам'яті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. 22 січня – день Соборности України. Інформційні матеріали. Український інститут національної пам'яті пропонує вважати 2016 роком Державності України.
URL: <http://www.memory.gov.ua/news//22-sichnya-den-sobornosti-ukraini-informatsiini-materiali>
2. Меггил А. Историческая эпистемология. М.: Канон+, 2007. 480 с.
3. Касьянов Г. К проблеме дефиниций: историческая память, историческая политика // Історія, пам'ять, політика. Зб. статей / Упоряд. Г. Касьянов, О. Гайдай. К.: Ін-т історії України НАН, 2016. С. 112-135.
4. Про відзначення в Україні деяких пам'ятних дат та професійних свят : Указ Президента України від 30.12.2011 р. № 1209/2011 // Офіційний вісник України. 2012. № 1, т. 2. Ст. 20. Електрон. версія ред. 13.01.2014 р.

Воронянський О. В., кандидат історичних наук, професор кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін. Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка.

ЗЕМЕЛЬНІ КОМІТЕТИ В УКРАЇНСЬКІЙ РЕВОЛЮЦІЇ 1917 -1921 рр.

Постановка проблеми. Діяльність же Центральної Ради, яка раніше оцінювалась вітчизняними вченими однозначно негативно, зараз вивчається в основному в плані державотворення, національної та військової політики.

Аналіз актуальних досліджень. Тема аграрних перетворень в Україні в ході революції 1917 р. досить широко представлена у вітчизняній історичній науці. Радянська історіографія, традиційно пов'язуючи проведення цих перетворень виключно з діяльністю більшовиків, не залишала місця для вивчення аграрної політики не більшовицької Центральної Ради. З цієї причини досить мало уваги приділялось і дослідженню діяльності земельних комітетів – громадських органів, які ще за півроку до проголошення більшовицького Декрету про землю почали роботу по передачі поміщицьких земель селянам. Навіть у працях М. Рубача, який присвятив земельним комітетам окремі розділи в своїх дослідженнях з аграрного та